

նուր աշխատէս, ալ յստակ յօրինուածքի փափաք մը, մասնաւորաբար կիլիկիոյ մէջ յատկանշական՝ Մայիման արուեստագէտին ալ կը տարբերի բնագաղտութեան իր աւելի սրուած զգացողութեամբը։ Ըսուած է թէ Մայիմանները միշտ ալ մերժող չեն եղած գինեգանի՝ ակնհերու պատկերացումին, միայն թէ անոնց չեն տուած անոնք այնքան կարեւոր տեղ մը, որքան կուտան Հայերը։ Այս վերջինները ունին նաեւ իրականութեան զգացողութիւնը զոր բնաւ չունին թէ՛ Արաբները և թէ՛ Սելճուքիները։ Բնութեան ձև մը պարզապէս միկնակէտ մը չէ՛ դպիկ թովիլ քմաք մը։ Հայ արուեստագէտը զիտէ գնահատել իր տեսածը, առանց անպատճառ կերպափոխելու զայն։ Այսպէս է որ անիկա հաճոյք կը զգայ դժգոհել՝ իրեն ընտանի թուռներէն, ծառերէ, կամ կը ցուցնէ այգիին և անոր մէջ խաղացող կենդանիները։ Կենանքի այն զգացումովը զոր մասնանշած էինք արդէն, հայկական զարգարանքը կը տարբերի մայիմաններունէն և աւելի պէսպիսութիւն կը ստանայ։

Կիլիկիոյ Հայերը շարունակ յարաբերութեան մէջ էին խաչակիրներուն և Արեւելք հաստատուած լատին թագաւորութեանց հետ։ Հայ արքեպիսկոպոս ընդունած էր շատ մը արեւմտեան սովորութիւններ, ու խաչակիրներուն ազդեցութիւնը զգալի է թագաւորութեան կազմակերպումին և մասնաւորապէս՝ մայր օրէնսդրութեան մէջ, բայց արուեստագիտական կառուածին մէջ կարծես թէ կարեւոր ազդեցութիւն մը չէ եղած, և հազիւ քանի մը գործերու մէջ կը գտնենք ռոման նկարչութեան հիւսուոր մէկ արձագանքը։ հազիւ, աւելի ուշ, կը գտնենք մէկ մօտ երկու բնանկարի ռորնք կը թուին Արեւմուտքէն եկած ըլլալ։

Հայկական նկարչութիւնը մեզի կ'երևի ուրեմն իբրեւ Արեւմուտքի և Արեւելքի ճամբուն միջակէտի արուեստ մը։ Կիլիկիոյ զորս ի լոյս բերինք իր վրայ՝ թերեւ կը ցուցնեն աւելի մասցի քան ստեղծագործ արուեստ մը։ Արուեստագէտներուն ինքնատիպութիւնը կը մնայ ոչ այնքան նոր ձևերու հնարողութեան որքան այն կերպին մէջ որով անոնք կը եղանակաւորեն և կը պարզաճեցնեն միջկերպականեան արեւելքի եւ իրանեան սարահարթի ժողովուրդին բուն հասարակաց եղած զարգարուեստա-

կան ժողովածուն։ Օժտուած՝ մեծ երեսկայութեամբ մը և մշտարթուն քմաքով, այս յատկութիւններուն միացուցած՝ ճարտարական յոյժ գնահատելի կարողութիւն մը, անոնք զիտցած են նկարել գործեր, որոնց մէջ ի յայտ կուգան շատ մեծ նորութիւն մը և ճշգրտութիւն մը, շատ վստահ զարգական հասկացողութիւն մը և երանդներու ճոխութիւն մը, որ կը թովէ նայալը գործերը արժանի են զբաւելու պատուոյ տեղ մը Միջին Դարու երվնագարդութեան պատմութեան մէջ։

ԼՈՒՐԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐԷՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՑ ԱՐԵՒԵԼՔ

Հովիթ Ս. Աստվկ Վրդ. Մարտ 24ին Խարպին և վերադարձած երկամսեայ հոլաւան Երան մը վերջ։ Այցելած է Թեմքին, ուր պատարագած է։ Փէթին, ուր այցելած է անկիման Եպիսկոպոսին, եւ շնորհակալութիւն յայնմ՝ որ արտօնած է իր Երանակին մէջ եղած անգլիական եկեղեցիներուն մէջ պաշտամունք կատարել։ Տարբին, ուր Եարաք մը հիւր եղած է Պ. Աստվեսանի, որ ազգօգոյն կնակ մը ունի, Շանկիայ, ուր Երից պատարագած է Ռուսաց եկեղեցիին մէջ, ու պսակ մը, մրկուրիսին մը և քաղաւ մը կատարած է եկեղեցու շինութիւնը կազմակերպող լաց է ելեր։ Ապրիլ 27ին կիրակին ելեր է հոլաւան պայտի դէպի Մանգուրայ Հայրուր և Յիցին Բաղաթնիք, ուր ղեւ չէր այցելած, եւ ապա Ձանդուն և Տարբին։

ՀԱՐԱՌԱՅԻՆ ՖՐԱՆՍԱ

Մարտի Առաքնորդական Փոխանորդ Ս. Ջոզի Վրդ., Հայ եկեղեցւոյ Վարչութեան հրաւերով, Չափի առթիւ Ապրիլ 22ին այցելած է Միլան, եւ յաջորդ օրը պատարագած՝ անկիման եկեղեցւոյ մէջ։ 25ին՝ դարձելով, հոգեւոր Մարագան Հայրապետին համար հոգեմանգոյսի պաշտամունքով։ Երկու անգամին ալ Բաղաթն։ Կատարած է երկու մկրտութիւն եւ պսակի օրհնութիւն մը։ Երեկայ եղած է Հ. Բ. Է. Միութեան հեղափոխական ընդհանուր ժողովի հիւսիս եւ կուտուր սեղանին։ այցելած է անկիման երեցին։ Տեղւոյն ազգայինք արժանապէս պատուած են վարդապետ, եւ զոմ մնացած իր ոգեւորիկ խոսքերէն։ Ու վերադարձին Միլանէ՝ Երկու օր մնացած է Դիլ, ի մէջ այլոց այցելած Ս. Արաղոյս բարեաւուրի Տիկին Քեղեքանին, որ ջերմ ճանապարհորդին ցոյց տուած է Հայ Երանալուի մասին։

ՔԱՆԻՖԱՌՆԻԱ

Լուս Անճէլոսի Հովիւ Տ. Գեղամ Վրդ. երկու ամիսէ ի վեր սկսած է մասնաւոր կ'ամսօրեայ քերթիկ մը **Էջմիածին** անունով, կրօնաբարոյական յօդուածով մը եւ իր ժողովուրդին հոգեւոր եւ ազգային կեանքին վերաբերեալ տեսլականներով։ Ամերիկայի հայ եւ հայ բազմաթիւ եկեղեցիներէն շատեր տնօրոնքիւն քրտն են իրենց այսպիսի քերթիկներու մասնաւոր կիսը. անոնցմը ամառն իկն կրօնաքերթեր են արդէն, մասնաւոր հայերէնով եւ խնամաւած խմբագրական յօդուածներով. ամենաւն չէ ծառայութիւնը, զոր այդ փոքրիկ էջեր կը մատուցանեն ժողովրդեան, իրենց ցօղի ժպետը, որոնք կը զովանցեն հեռաստանեայ հայութեան հոգւոյն կրօնական եւ ազգային գգացմանց պատասխը։

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԱՄՍՈՐԵԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Այս ամսուան ընթացքին Ս. Աթոռոյս գիւհաւոր ամէն կատարուեցաւ պաշտօնի ինչ ինչ կարգօր փոփոխութիւններ։

Ելեւոթց Տեսուչ Տ. Գէորգ Վրդ. հրաժարած ըլլալով տոյն պաշտօնին կողմեցաւ հայուական Տ. Տիրալը Վրդ. իսկ ինչ Գէորգ Վրդ. նշանակուեցաւ գանձապահ Ս. Աթոռոյ Տ. Մուշեղ Վրդ. ի տեղի։ Տ. Շաւարշ Վրդ. իրիւս տաննադպրէ Տնօրէն Ժողովոյ, պիտի կատարէ նաեւ դիւանապետի գործերը. իսկ նախկին դիւանապետը Տիրա Յակոբեանն Եղեղեղեան կարգուեցաւ հայուական Ս. Աթոռոյ։

✽ Յունիս 1 Դշ. — Յետ միջօրէի ժամը 2 ին վարդապետաց եւ Ժառ. աշակերտաց մէկ մասը գլխաւորութեամբ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ Տնօրէն Տ. Վահան Վրդ. ի Զիվեհեանց լեռ բարձրացան Համբարձման նախատօնակը իր պատմական վայրին վրայ կատարելու համար։ Գիշերը ժամը 7-10 տեղի ունեցաւ Հոկուս ու գիշերաւոյն եւ առաւօտեան ժամերգութեանց պաշտօնում։ Միաբանութիւնը վստեղ վերադարձաւ գիշերուան ժամը 11ին։

✽ Յունիս 2 Եշ. — Համբարձում. Առաւօտեան ժամը 7ին Միաբանութիւնը արարող՝ 6 ինքնաշարժներու պաշտօնական պնացքով ելան Համբարձման ոտքը, ուր յետ Հրաշափառի արարողութեան, Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Համբարձման շրջափակի մեր բաժնիին մէջ։ Ս. Պատարագին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Ս. Պատրիարք Հայրէք Պատարագից հանդիսի եւ քարոզիչ Տ. Մհերոզ Արքեպիս.։ Բնաբանի եւ Տէյա Յիսուս որ վերաբանի ի մէջը՝ սոյնպէս եկեղեցի զոր օրինակ տեսէք զնա երկեայ յերկինս (Գործ. Ա. 11). պարզեց Համբարձման երկեղեցեան մեր կրօնական հետ ունեցած առնչութիւնը. ըսած թէ Յիսուս երկինք վերացաւ մեզի համար օրինակներ պատրաստելու եւ Աստուծոյ մօտ բարեւ.

խօսելու մեր իրկութեան համար ու Ս. Հոգին շրկելու որ պիտի սարկեցնէ մեզի թէ ինչպէս պէտք է ընթանալ իրկութեան ճանապարհէն։ Յորդորեց հաւատացեալները որ չհեռանան Յիսուսէն, ինչպէս եղիտէ չհեռացաւ Եղիայէն, երբ ան երկինք գիտի վերանար։

✽ Յունիս 3 Ուր. — Տ. Յուսիկ Վրդ. Աւետիսեան Հայֆա մեկնեցաւ աստիճանելու համար Հիւսիսային Պաղեստինի հողեր որ հովուութեան իր նոր պաշտօնը։

— Ս. Լուսաւորիի եկեղեցիի նորոգութիւնը որ Զատիկեան տօներէն ետք վերակառած էր յանապիկայս ընդհատուեցաւ առժամայակ, Սուրբ Յարութեան Տնաւորի նորոգութեան հետ կապուած պատճառներով, կառավարական նոր հրահանգի համեմատ։

— Հալէպի Տ. Յովհաննէս քահ. իմեքենան որ քանի մը օրերէ ի վեր մեր մէջ կը գտնուէր այսօր մեկնեցաւ Հալէպ։

✽ Յունիս 5 Կիր. — Բ. Ծաղկապարզ, Աւանդական սովորութեան համաձայն Ս. Պատարագը տեղի ունեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ. քարոզիչ Տ. Սեդրեղ Վրդ., որ ներկայացընելէ ետք օրուան տօնին կապուած աւանդական պատմութիւնը զայն վեր առաւ իր հողեր իմաստին մէջ. թէ այդ տօնին հաստատման նպատակը ոչ այնչափ զոգարիկ աւանդութեան մը պահպանումը եղած է որչափ հողեր կենքի մը եւ հոգեւոր իրականութեանց զոգարիկ հաստատման, թէ այս կենսական վեր ուրիշ կենք մը կայ զօր մարդիկ կրնան հաւանակ կրօնքի լոյսով իմասն։

✽ Յունիս 9 Եշ. — Վարդապետաց Պարտնէր՝ վանքին հովիտ օրական պտոյտի զացին ուր ճաշկերոյթ մը տեղի ունեցաւ ի պատիւ Տ. Սիմէի Վրդ. Մանուկեանի, որ մօտ օրէն պիտի մեկնի հովուական պաշտօնովը, Ամբրիկա, Բոլովանեան քաղաքը։ Եղան սրտապնդիչ բաժակահառներ եւ ողջերկի եղբայրական խօսքեր։

✽ Յունիս 9 Եշ. — Մեծն Բրիտանիոյ վեհ. ձորն Զ. Թագաւորի ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Ս. Պատարագ Հօր կողմէ Տ. Մհերոզ Արք. հետն ունեցաւ լոյսով Հոգ. Տ. Կիրիլ Վարդապետը, ներկայ գտնուեցան Անկիլլեան Եպիսկոպոսեան եկեղեցւոյ մէջ կատարուած գոհրանական պաշտօնաւորին։ Իսկ յետ միջօրէի ժամը 4ին զացին Բարձր Գովարների ապարանքը մասնակցելու այս առթիւ կատարուած ընդունելութեան։

✽ Յունիս 11 Եր. — Հոգեգլխաւորեան նախատօնակը կատարուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ Ս. Փրկիչ եկեղեցիի մէջ։

✽ Յունիս 12 Կիր. — Նոգեգլխաւոր. Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ ի Ս. Փրկիչ, պատարագիչ Տ. Մկրտիչ Արքեպիս.։ քարոզիչ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրէք, որ օրուան տօնին քերտոնեական իմաստը բացատրեց զգածուած սրտով։

— Նրեկոյին մեծահանգէս հողահանգստեան պաշտամունք կատարուեցաւ նոյն եկեղեցիին կից Ազգ. գերեզմանատան մէջ։ Ներկայ էր Ժողովուրդի խուռն բազմութիւն մը։